

Büyük kentlerde yaşayan orta ve yukarı sınıf ve onlara bağlı kültür kurumları çocukların ve büyüklerin tiyatrolara, sergilere, konserlere, sinemalara çok sayıda giderek "kültür topluyarak" "kültürlü" olacaklarına ve dolayısıyla yaratıcı olabileceklerine inana dursunlar, bütün dünyada hızla gelişen kitle haberleşme araçları kitlelerin yapısını başka bir biçimde değiştirmekte ve bu tür kültür çabalarını gün geçtikçe fantazi kılmaktadır. Her ne biçimde olursa olsun salt kültür toplayıcılığı ve yayıcılığı yaratıcı eylemle eşleşmeden kişiye eleştirme ve seçme bilinci vermeden bir yığın haline dönüşürse yaratıcı eylemi başlatma yönünden tutucu bile olabilirler.

Yaratıcı eylem, doğmamış, beşikteki, orta yaştaki ve yetmiş altı yaşındaki yaratıcı kişinin ortamıyla ilgilidir. Özgür bir fikir ve sanat ortamı, yaşayan, yarına dönük çağdaş, uygar bir sanat ve insanlık anlayışını içine alır.

Yaratıcı eylem ortamı yaratmak ölmüş sanatçılara ağıt yakmak, festival düzenlemek ve de yaşlılara öbür dünyaya spiritüel yoluk vermek hiç değildir.

Yarının insan çevresine etkili olabilecek ve

onu insan yararına değiştirme gücünü eline alacak kişi için ortam hazırlamak, bir toplumda sanatçının onurlu yerini önceden ayırtmak demektir. Salt kültür toplayıcılığı ve yayıcılığı yarını bu biçimde koşullandırmak için kullanılmazsa onun bunun elinde oyuncak olur ve insana karşı da kullanılabilir.

Adolf Hitler Almanların Tütonic geçmişini değerlerken ve Folklor araştırmalarına inanılmaz bir hız verirken bu toplayıcılığı ve yayıcılığı son derece tutucu ve insana karşı bir biçimde kullanmıştır. Buna karşıt olarak kendinden önce başlatılan YARATICI EYLEMLE ilgili en ileri, en bilimsel eğitim kurumlarını (Banhaus ve fakülteleri) ezmiş, öğretim üyeleri ve sanatçıları sürgüne yollamıştır.

Bu açılardan bakıldığında toplayıcılık ve yayıcılık yaratıcı eylem ortamından ayrı skolastik bir uyusukluğun içine düşerse çağımızdaki kültürel görevini adamakıllı tehlikeye düşürmüş sayılır.

Bir toplumun geçmişindeki kültür ne kadar derin ve yoğun olursa olsun hareket ettiği sürece yaşar, bunun sağlanması da yaratıcı eylem ortamının devamına dolaysız bağlıdır.

OKUR İÇİN RESİM NOTLARI

dost

Grafik sanatlar :

Genel olarak çizgiye dayanan, kazılarak ya da oyularak yapılan resimlere grafik resimler adı verilir. Bu deyim oldukça yenidir. Eskiden bu sanat koluna "tersimi sanatlar" denirdi. Son zamanlarda ise çizgi ve yazı niteliklerini kapsayan resimlerin tümü için grafik sözü kullanılıyor. Bu söz mimarlık, süsleme, teksil, afiş ve reklâm gibi uygulamalı sanat alanları için de geçerlidir. Bu bakımdan çağımızda grafik sanat dalları, teknik ve üslup bakımından yaygın bir karakter gösteriyor. Bizde yazı (hat) sanatı, grafik sanat kolu olarak, geçen yüzyıla kadar büyük bir gelişme göstermiş ve ünlü hattatların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Uzakdoğuda Çin ve Japon estampları, grafizmin olgun örnekleridir. Çağdaş ressamların bazıları, bu uzakdoğu üslubundan zaman zaman yararlanmışlardır.

Kazıma yoluyla yapılan ve sonradan basılan resimlere ise gravür denir. Metal, tahta ve taş üzerine olmak üzere başlıca üç türlü gravür vardır. Lifli tahta üzerine oyulan gravürlerin en ilginç örneklerini, Alman Röne-

sansında, özellikle de Dürer ve Cranach'ta görüyoruz. Tahta oyma resimlerin renkli baskıları da vardır. Metal oyma resimler, çoğunlukla kırmızı bakır üzerine oyulur. Başka madenlerden de yararlanılır. Hollandalı ressam Rembrandt bunun tipik örneklerini vermiştir. Metal gravürün de değişik türleri vardır. XIX. yüzyılın içinde büyük ilgi gören taşbaskı (litografi), günümüzde de çok uygulanan bir baskı resim çeşididir. Delacroix ve Daumier, bu tekniğin en güzel örneklerini vermişlerdir. Toulouse-Lautrec, Bonnard ve Vuillard da ilginç taşbaskı resimler yapmışlardır. Taşbaskı resimlerin, renkli olanları da vardır.

Gravür, ilk kez XV. yüzyılda kitapları resimlemek için ağaç üzerine kazılarak hazırlandı. Rönesans boyunca, bir çok ülkelerde ressamlar gravür tekniklerini denemekten geri kalmadılar. Japonya'da Utamaro ve Hokusai'nin bu yoldaki eserleri, geniş bir ilgi alanı yarattı. Goya, Tiepolo, Ensor, Redon, Dufy ve Villon gravür sanatına büyük katkılarda bulunan sanatçılardır.

Bizde, gravür, XIX. yüzyılın sonlarında azınlıkların çabalarıyla başlamıştır. Osman Hamdi Bey'in kurduğu "Sanayi-i Nefise Mektebi" nde taşbaskı bazı çalışmalar yapıldı. Hoca Ali Rıza Bey'in bu yoldaki çalışmaları oldukça geniş bir yer tutar. Akademiye ilk gravür atölyesi, 1937 de Léopold Lévy'nin gelişiyle açıldı. Bedri Rahmi, Nuri İyem, Fethi Karakaş, Cihat Burak, Turan Erol, Mustafa Ashier, Gündüz Gölönü, Devrim Erbil, Aliye Berger ve Turgut Zaim, grafik dalında ilgi çekici çalışmalar yaptılar. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda da, grafik çalışmalarına geniş yer verilmektedir.